

ПРЕДЛАГАЧИ: Димитар Апасиев
Борислав Крмов

ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН ЗА МАТЕРИЈАЛНО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА НЕВРАБОТЕНИТЕ
ЛИЦА ПОРАДИ ПРИВАТИЗАЦИЈА НА ПРЕТПРИЈАТИЈАТА СО
ДОМИНАНТНА СОПСТВЕНОСТ НА ДРЖАВАТА,
ПО СКРАТЕНА ПОСТАПКА

Скопје,
март 2022 година

Д О
ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА СОБРАНИЕТО
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 71 став 1 од Уставот на Република Македонија и членовите 132, 137 и 170 од Деловникот на Собранието на Република Македонија, поднесуваме Предлог на закон за материјално обезбедување на невработените лица поради приватизација на претпријатијата со доминантна сопственост на државата, по скратена постапка.

ПРАТЕНИЦИ:

В О В Е Д

I. ОЦЕНА НА СОСТОЈБИТЕ ВО ОБЛАСТА ШТО ТРЕБА ДА СЕ УРЕДИ СО ЗАКОНОТ И ПРИЧИНИ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ

Со Законот за материјално обезбедување на невработените лица поради приватизацијата на претпријатијата со доминантна сопственост на државата („Службен весник на Република Македонија“ број 132/17 и 51/18), Законот за материјално обезбедување на невработените лица поради приватизацијата на претпријатијата со доминантна сопственост на државата („Службен весник на Република Македонија“ број 198/18 и 241/18) и Законот за материјално обезбедување на невработените лица поради приватизацијата на претпријатијата со доминантна сопственост на државата („Службен весник на Република Македонија“ број 10/20 и 174/21) и беа уредени условите за стекнување и начинот на користење на правото на материјално обезбедување, во вид на паричен надоместок на невработените лица на кои им престанал работниот однос по основ на стечај, ликвидација или технолошки вишок, во претпријатија со доминантна сопственост на државата или по нивната приватизација, заклучно со 31 декември 2020 година, а кои оствариле право на паричен надоместок по 1 јануари 1993 година. При тоа, со законите беа предвидени роковите во кои невработеното лице може да го поднесе барањето за остварување на правото, односно заклучно со 31 декември 2020 година.

Законските решенија предвидуваа, како еден од условите за остварување на правото за материјално обезбедување, лицето да не е вработено, работниот однос да му престанал по основ на стечај, ликвидација или технолошки вишок, во претпријатието со доминантна сопственост на државата, под услов истиот да бил заснован додека претпријатието било со доминантна сопственост и при приватизацијата да не дошло до промена на единствениот матичен број на субјектот (ЕМБС). Покрај тоа, се предвидуваше, по престанокот на работниот однос по основ на стечај, ликвидација или технолошки вишок, невработеното лице да остварило право на паричен надоместок по 1 јануари 1993 година.

Анализата за имплементација на законите, покажа дека голем број на невработени лица не можат да го остварат правото на паричен надоместок, бидејќи иако имаат работен стаж од над 14 години, истиот не им бил евидентиран и поради тоа не можат да го остварат правото на паричен надоместок. Поради тоа се појави нужноста од намалување на годините на работен стаж, како услов за остварување на правото на паричен надоместок од 14 години на 10 години, а се со цел овие работници материјално да се обезбедат до следното вработување, односно пензионирање.

Исто така имајќи го во предвид фактот дека се соочуваме со економска и енергетска криза и дека изминатиов период имаме драстично зголемување на цените на основните прехранбени производи, се појави нужност од зголемување на

износот кој треба да им се исплати на овие лица, па од тука предлогот е износот наместо 34% од просечната исплатена месечна нето - плата по работник во Републиката, да изнесува 40% од просечната исплатена месечна нето - плата по работник во Републиката.

Со цел да се обезбеди еднаквост на граѓаните при остварување на правата и истите материјално да се е обезбедат, се наметна потребата од донесување на Законот.

Со предвидените променети услови, а согласно анализата на поднесените барања до Агенцијата за вработување на Република Северна Македонија, со новиот закон, право на материјално обезбедување би оствариле најмалку 2000 невработени лица.

Поради овие причини, а и поради тоа што одредбата од членот 6 од постојниот закон ја завршила својата функција и како таква *de facto* нема правна сила, се наметна потребата од донесување на нов закон.

II. ЦЕЛИ, НАЧЕЛА И ОСНОВНИ РЕШЕНИЈА

Со овој закон се овозможува материјално обезбедување на лица на кои им престанал работниот однос по основ на стечај, ликвидација или технолошки вишок, во периодот од 1 јануари 1993 до 31 декември 2021 година во претпријатија со доминантна сопственост на државата или по нивна приватизација, доколку не го промениле единствениот матичен број на субјектот, а во случај на промена истите да произлегуваат од претпријатието со доминантна сопственост на државата. Материјално ќе се обезбедат лицата кои со претходните законски решенија имале возраст помалку од 52 години (жена), односно 55 години (маж), како и лица на кои имаат 10 години работен стаж во овие претпријатија.

Целта на предлог-законот е да се олеснат условите за стекнување на правото за паричен надоместок и материјално да се обезбедат сите работници, кои што поради возраста во која што се наоѓаат, не можат лесно да најдат ново вработување, а не исполнуваат услови за старосна пензија, а во време на носење на овој закон се невработени поради стечај, ликвидација или технолошки вишок во претпријатијата со доминантна сопственост на државата.

III. ОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ ПОСЛЕДИЦИ ОД ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОНОТ ВРЗ БУЏЕТОТ И ДРУГИТЕ ЈАВНИ ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА

Спроведувањето на овој закон ќе предизвика финансиски последици врз Буџетот на Република Северна Македонија и другите јавни финансиски средства.

IV. ОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ СРЕДСТВА ПОТРЕБНИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ, НАЧИНОТ НА НИВНО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ, ПОДАТОЦИ ЗА ТОА ДАЛИ СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ЗАКОНОТ ПОВЛЕКУВА МАТЕРИЈАЛНИ ОБВРСКИ ЗА ОДДЕЛНИ СУБЈЕКТИ

За спроведување на овој закон се потребни дополнителни финансиски средства од државниот Буџет на Република Северна Македонија.

V. СКРАТЕНА ПОСТАПКА ЗА ДОНЕСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ

Со оглед на тоа што не се работи за обемен и сложен закон, согласно со член 170 од Деловникот на Собранието на Република Македонија, се предлага овој закон да се донесе, по скратена постапка.

ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН

ЗА МАТЕРИЈАЛНО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА НЕВРАБОТЕНИТЕ ЛИЦА ПОРАДИ ПРИВАТИЗАЦИЈАТА НА ПРЕТПРИЈАТИЈАТА СО ДОМИНАНТНА СОПСТВЕНОСТ НА ДРЖАВАТА

Член 1

Со овој закон се уредуваат условите за стекнување и начинот на користење на право на материјално обезбедување во вид на паричен надоместок, на невработените лица на кои им престанал работниот однос по основ на стечај, ликвидација или технолошки вишок (во натамошниот текст: невработеното лице), во претпријатија со доминантна сопственост на државата или по нивна приватизација, во периодот од 1 јануари 1993 година, заклучно со 31 декември 2021 година.

Член 2

Невработено лице во смисла на членот 1 од овој закон, е лице:

- кое било најмалку 10 години во работен однос во претпријатија со доминантна сопственост на државата, утврден со М1/М2 обрасци,
- на кое работниот однос му престанал по основ на стечај, ликвидација или технолошки вишок, заклучно со 31 декември 2021 година, во претпријатието со доминантна сопственост на државата или на кое работниот однос му престанал по основ на стечај, ликвидација или технолошки вишок, по приватизација на претпријатието, под услов истиот да бил заснован додека претпријатието било со доминантна сопственост на државата и при приватизацијата да не дошло до промена на единствениот матичен број на субјектот (ЕМБС), а доколку дошло до промена на единствениот матичен број на субјектот (ЕМБС), претпријатието да произлегло од претпријатието со доминантна сопственост на државата, врз основ на статусна промена, согласно со закон,
- кое на денот на поднесување на барањето од членот 6 став 1 од овој закон, е на возраст од најмалку 52 години (жена), односно 55 години (маж),
- кое остварило право на паричен надоместок по 1 јануари 1993 година и
- кое од 31 декември 2021 година до денот на влегувањето во сила на овој закон, не било во работен однос.

Член 3

Овој закон не се однесува на оние лица кои примиле испратнина поголема од 12 месечни плати во висина над просечната исплатена месечна нето-плата во Република Северна Македонија во дадениот период.

Член 4

Невработеното лице има право на месечен паричен надоместок во висина од 40% од просечно исплатената месечна нето-плата по работник во Републиката, за претходната година.

Член 5

Правото на паричен надоместок, невработеното лице од членот 2 од овој закон, го остварува до негово вработување или пензионирање, односно до настапување на некои од основите за престанок на правото на паричен надоместок, утврдени со Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност.

Член 6

Право на паричен надоместок, согласно со овој закон, може да оствари невработено лице кое ќе поднесе барање до Агенцијата за вработување на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: Агенцијата за вработување), каде што е евидентирано, во рок од 1 година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Агенцијата за вработување, правото на паричен надоместок од ставот 1 на овој член, го утврдува врз основа на лично барање на невработеното лице.

Правото на паричен надоместок, согласно со овој закон, се остварува од денот на поднесување на барањето до Агенцијата за вработување.

Доколку барањето не е поднесено во рокот од ставот 1 на овој член, надлежниот орган барањето ќе го отфрли како ненавремено.

Член 7

Со остварувањето на правото на паричниот надоместок согласно со одредбите од овој закон, на невработеното лице му престанува правото на парични примања по други основи.

Член 8

Владата на Република Северна Македонија, преку Централниот депозитар на хартии од вредност и Централниот регистар на Република Северна Македонија, ќе обезбеди список со податоци за претпријатијата во кои Република Северна Македонија се јавува како доминантен сопственик на капиталот и за претпријатијата со доминантна сопственост на државата кои биле приватизирани, а во кои не дошло до промена на единствениот матичен број на субјектот (ЕМБС), како и за претпријатијата со променет единствен матичен број на субјектот (ЕМБС) кои произлегле од претпријатијата со доминантна сопственост на државата, врз основ на статусна промена и истиот ќе го достави до Агенцијата за вработување, во рок од 30 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 9

Постапките за остварување на право на материјално обезбедување на невработените лица започнати до денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе завршат според Законот за материјално обезбедување на невработените лица поради приватизацијата на претпријатијата со доминантна сопственост на државата („Службен весник на Република Македонија" број 87/2008 и 33/14), Законот за материјално обезбедување на невработените лица поради приватизацијата на претпријатијата со доминантна сопственост на државата („Службен весник на Република Македонија" број 132/17 и 51/18), Законот за

материјално обезбедување на невработените лица поради приватизацијата на претпријатијата со доминантна сопственост на државата („Службен весник на Република Македонија“ број 198/18 и 241/18), Законот за материјално обезбедување на невработените лица поради приватизацијата на претпријатијата со доминантна сопственост на државата („Службен весник на Република Северна Македонија“ број 10/20) и Законот за материјално обезбедување на невработените лица поради приватизацијата на претпријатијата со доминантна сопственост на државата („Службен весник на Република Северна Македонија“ број 174/21)

Член 10

За прашањата што не се уредени со овој закон и за прашањата за кои овој закон не упатува на примена на друг закон, се применуваат одредбите од Законот за вработувањето и осигурување во случај на невработеност, кои се однесуваат на невработените лица – корисници на паричен надоместок.

Член 11

Со денот на влегувањето во сила на овој закон, престанува да важи Законот за материјално обезбедување на невработените лица поради приватизацијата на претпријатијата со доминантна сопственост на државата („Службен весник на Република Северна Македонија“ број 174/21).

Член 12

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ НА ПРЕДЛОГOT НА ЗАКОН

I. ОБЈАСНУВАЊЕ НА СОДРЖИНАТА НА ОДРЕДБИТЕ НА ПРЕДЛОГ-ЗАКОНOT

Со членот 1 е даден предметот на уредување на овој закон.

Со членот 2 се дадени условите кои треба да ги исполни невработеното лице за остварување на правото на материјално обезбедување по основ на престанок на работниот однос по основ на стечај, ликвидација или технолошки вишок, во претпријатијата со доминантна сопственост на државата или по нивната приватизација.

Во членот 3 е даден исклучокот од опфатот на овој закон.

Со членот 4 се утврдува висината на паричниот надоместок со кој ќе бидат обезбедени невработените лица кои ги исполнуваат условите, а со членот 5 се утврдува временската рамка за која се обезбедува паричниот надоместок, согласно со овој закон.

Со членот 6 се дефинира постапката за остварување на правото на паричен надоместок, согласно со овој закон.

Со членот 7 се уредува исклучување на парични примања по други основи во случај на остварување на правото на паричен надоместок, согласно со овој закон..

Со членот 8 се утврдува начинот на обезбедување на податоци за претпријатија со доминантна сопственост на државата, за претпријатијата кои се приватизирале, но не го смениле единствениот матичниот број, како и за претпријатијата кои го смениле единствениот матичен број, но прозлегле од претпријатие со доминантна сопственост на државата.

Во членот 9 е предвидена преодна одредба во која се предлага започнатите постапки за остварување на правото на материјално обезбедување на невработените лица соодветно со Законот за материјално обезбедување на невработените лица поради приватизацијата на претпријатијата со доминантна сопственост на државата („Службен весник на Република Македонија" број 132/17 и 51/18) и Законот за материјално обезбедување на невработените лица поради приватизацијата на претпријатијата со доминантна сопственост на државата („Службен весник на Република Македонија" број 198/18 и 241/18) и Законот за материјално обезбедување на невработените лица поради приватизацијата на претпријатијата со доминантна сопственост на државата („Службен весник на Република Македонија" број 10/20 и 174/21) ,да завршат според истите.

Членот 10 е упатна норма со која ќе се применуваат одредбите од друг закон за потребите на примена на одредбите од овој закон.

Со членот 11 се утврдува стапувањето во сила на овој закон.

II. МЕЃУСЕБНА ПОВРЗАНОСТ НА РЕШЕНИЈАТА СОДРЖАНИ ВО ПРЕДЛОЖЕНИТЕ ОДРЕДБИ

Решенијата содржани во Предлогот на Закон за материјално обезбедување на невработените лица поради приватизација на претпријатијата со доминантна сопственост на државата, се меѓусебно поврзани со одделни одредби кои се однесуваат на правата на работниците.

III. ПОСЛЕДИЦИ ШТО ЌЕ ПРОИЗЛЕЗАТ ОД ПРЕДЛОЖЕНИТЕ РЕШЕНИЈА

Со Предлогот на закон за материјално обезбедување на невработените лица поради приватизација на претпријатијата со доминантна сопственост на државата, ќе се овозможи материјална заштита на лицата кои претходно не можеле да го користат правото на материјално обезбедување поради приватизација на претпријатијата со доминантна сопственост на државата.